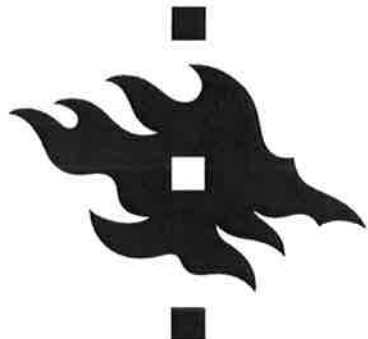

Dnro HY/1132/00.13.00/2018

15.11.2018

Helsingin yliopiston lausunto valtioneuvoston luonnoksesta ”Meripolitiikan linjaukset”

Viite: VNK lausuntopyyntö 1.11.2018

Yleiset kommentit luonnoksesta

Helsingin yliopisto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ”Meripolitiikan linjaukset” luonnoksesta.

Yleisenä kommenttina todettakoon, että voidaan pitää kannatettavana, että Suomi laatii meripolitiikan linjaukset täydentämään aiemmin laadittua Suomen Itämeren alueen strategiaa (15a/2017). Suunniteltu meripolitiikka on laaja, ja meripolitiikan kärjiksi on valittu merten suojeleminen, merilogistiikka, meriklusteri ja merellinen tuotanto. Aktiivinen ote on tärkeää ja hyvin kannatettavaa, sillä Suomella on globaalisti annettavaa esimerkiksi ilmastomuutoksen torjunnassa ja biodiversiteetin suojelussa.

Yleisenä parannusehdotuksena toivotaan, että dokumentissa tuotaisiin selvemmin esille pyrkimys sektoreitten välisten synergioitten ja ekosysteemiperusteisen lähestymistavan mahdollisuuksien hyödyntämiseen toimenpideohjelman suunnittelussa, merialuesuunnittelussa ja ohjauksessa.

Alla tarkempia kommentteja, jotka liittyvät tiettyihin luonnoksen kohtiin otsikoittain.

I Merten suojeleminen

Tämän osion otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi muotoon ”I Merten suojeleminen ja merten hyvinvointivaikutukset”. Meripolitiikan linjaukset keskittyvät voimakkaasti valtamerien liiketoimintamahdollisuuksien tehokkaaseen hyödyntämiseen (kärkinä logistiikka, tuotanto ja meriklusteri), mikä on toki perusteltua. Meriekosysteemeillä on kuitenkin muitakin tärkeitä suoria ja epäsuoria vaikutuksia hyvinvointiimme ja kulutusmahdollisuuksiimme. Merten suojeleminen on dokumentissa jossain määrin erillinen kärki, jonka voisi paremmin kytkeä erityisesti virkistyskäytön mahdollisuuksien edistämiseen ja kansalaisten elinvoimaiseen meriluontoon liittyviin arvostuksiin. Elinvoimainen puhdas valtameri edistää myös monien sinisen kasvun toimialojen toimintaedellytyksiä. Tämä kytkeytyy myös otsikon ”IV Merellinen tuotanto” Prioriteetit-osioon.

”I Merten suojeleminen” –osion sivun 10 prioriteettilistaan ehdotetaan lisättäväksi kaksi asiaa.

- 1) Listassa tulisi mainita lääkejäämien (esim. antibiootit) vesistökuormituksen hallinta nyt mainittavien roskaantumisen, mikromuovien sekä öljy- ja kemikaalionnettomuuksien torjunnan lisäksi.
- 2) Listassa tulisi mainita myös ylikalastuksen rajoittaminen. Ylikalastus on suurempi ongelma

Dnro HY/1132/00.13.00/2018

15.11.2018

esimerkiksi biodiversiteetille kuin valtamerten muoviongelma. Suomi voisi siten olla aktiivisempi ylikalastuksen rajoittamisessa esimerkiksi EU-tasolla.

Ölly- ja kemikaalionnettomuudet mainitaan sekä luonnoksen johdannossa että "I Merten suojelu" osion prioriteettilistassa. Luonnoksessa todetaan oikein, että öljy- ja kemikaalionnettomuuksien estämiseen ja jälkikäteistorjuntaan on kohdistettava riittävästi resursseja. Helsingin yliopiston laatiman ja julkaiseman analyysin perusteella on kustannustehokkaampaa pyrkiä estämään onnettomuuksia kuin edelleen käyttää varoja suurten öljyntorjunta-alusten hankintaan, joita Suomella on jo lukuisia. On kuitenkin huomattava, että on erikseen tarkasteltava sellaista torjuntakalustoa, jota voidaan käyttää hyvin matalilla alueilla, missä esimerkiksi matalia puomeja tarvittaisiin uhanalaisten lajien populaatioiden täsmäsuojeluun. HY on selvittänyt näiden lajien herkkyyden ja sijainnin, arvioinut, miten tehokkaasti eri kohteiden suojelu voi käytännössä onnistua ja luonut suojeluindeksin. Näihin tietoihin tulisi kuitenkin liittää täsmällisemmät tiedot eri lajien populaatioiden toipumistodennäköisyyksistä.

Huomautamme, että onnettomuuksien estämiseen liittyvien analyysien laatiminen on vaativaa ja vaatii vahvaa poikkitieteellisyttä, johon tarvitaan myös esim. Aalto yliopiston insinöörien ja HY:n juridiikan tutkijoiden osaamista. Olisi tutkittava esimerkiksi sitä, miten kansainvälistä vakuutuslainsäädäntöä tulisi muuttaa niin, että vakuutusyhtiöillä olisi eri merialueilla ympäristökriteerien pohjalta perustellut korvauskäytännöt. Suomenlahdella olevien uhanalaisten lajien palauttamismahdollisuudet öljyonnettomuuden jälkeen tulisi tutkia, jotta niihin liittyvät kustannukset, jotka ovat todennäköisesti hyvin korkeita, olisivat osana sitä riskiä, jonka vakuutusyhtiöt arvioivat Suomenlahden onnettomuuteen liittyvän.

Todettakoon, että rehevöitymiseen liittyviä hankkeita on Suomessa rahoitettu sadoilla miljoonilla euroilla. Tähän verrattuna öljyonnettomuusriskien tutkimuksen rahoitus on ollut erittäin vaatimatonta, muutamia miljoonia. Sama koskee laajemminkin laivaliikenteeseen liittyviä tutkimuksia.

Horisontaaliset teemat

Helsingin yliopistolla on hyvä ja kasvava osaaminen hyödynnettäväksi useissa Suomen meripolitiikan horisontaalisissa teemoissa. Tutkijoiden näkökulmasta ehdotus merentutkimusta tekevien yliopistojen ja tutkimuslaitosten verkoston luomisesta on erinomainen ja kannatettava.

Jari Niemelä
rehtori

Tiina Avomaa
tutkimushallinnon asiantuntija